

Stockholms kommun

Huvudman: kontaktcenter@stockholm.se

Rector: raija.ikonen@edu.stockholm.se

2022-06-10

Dnr 2020:5416

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
kvalitet i undervisningen i moderna språk –
undervisning för kommunikativ förmåga vid En-
backsskolan i Stockholms kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Enbacksskolan. Syftet är att granska kvaliteten i några delar av undervisningen i moderna språk (i språken franska, spanska och tyska) – undervisning för kommunikativ förmåga inom ramen för språkval i grundskolan. Granskningen omfattar 30 grundskolor spridda över landet. Ett fåtal av skolorna erbjuder moderna språk via fjärrundervisning.

Granskningen ska besvara två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?
2. I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger eleverna reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

Detta beslut avser Enbacksskolan i Stockholms kommun. Skolinspektionen har genomfört sex lektionsobservationer i språken franska och spanska. Dessutom har intervjuer med elever, lärare och rektor genomförts. Granskningen genomfördes 10 och 11 maj 2022 utredarna Mirzet Tursunovic och Maria Lodmark. Intervjuerna och lektionsobservationerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolor som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under februari 2023.

Fakta om verksamheten

Enbacksskolan är en kommunal skola i Stockholms kommun belägen i Tensta som erbjuder undervisning från förskoleklass till årskurs 9. På skolan går ca 400 elever varav ca 110 i årskurserna 7 till 9. Skolan leds av en rektor. Skolan erbjuder de moderna språken spanska och franska. Tyska har tidigare erbjudits men det var få elever som valde språket och huvudmannen har därför beslutat att inte erbjuda tyska som språkval.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen vilket beskrivs i bilaga 1 Bedömningsområden. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2. På varje område bedöms om skolan uppfyller

framtaga kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men att utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär också en skriftlig redovisning av åtgärder av huvudmannen. Om Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtaga kvalitetskriterier uppfylls vid Enbacksskolan i följande utsträckning:

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i moderna språk vid Enbacksskolan i hög utsträckning ger eleverna möjlighet att utveckla sin kommunikativa förmåga.

Utifrån framtaga kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

Skolinspektionen bedömer att Enbacksskolan i hög utsträckning skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger eleverna reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk.

Utifrån framtaga kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom de granskade områdena fungerar väl. Därmed avslutas granskningen.

Därmed avslutas granskningen.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område. I slutet på varje område finns en sammanfattande bedömning.

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

I detta område granskas om undervisningen i moderna språk ger eleverna möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Det handlar bland annat om att eleverna får möjlighet att formulera sig och samspela med andra i

tal och skrift samt lära sig att anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare.

Tydlig undervisningsidé kring den kommunikativa förmågan på målspråket

Granskningen visar att eleverna får en undervisning som tydligt har kommunikativ förmåga och interkulturell förståelse som mål. Lärarna reflekterar kontinuerligt över sin undervisning och utvecklar den både tillsammans med kollegor och tillsammans med eleverna, samt att rektorn tar del av de resultat som lärarna får vid utvärdering av sin undervisning.

Undervisningsidén kring kommunikativ förmåga på målspråket

Lärarna berättar att grunden för deras undervisningsplanering ligger i strävan att eleverna ska utveckla alla förmågor som de förväntas utveckla. Planeringen görs ofta utifrån olika teman kring förhållandena i länder där målspråken talas utifrån underlag från läromedel, eget producerat material och även digitalt material. Samplanering av teman görs, lärarna tar del av varandras temaarbeten och de blandar eleverna från de olika språkgrupperna (franska och spanska) för att utveckla deras kommunikativa förmåga. Om eleverna exempelvis arbetar med mat-tema då kan i uppgiften ingå att berätta om något recept, vilket även framgår i den information som rektorn skickat inför granskningen. Just mat-tema har genomförts i bägge moderna språk på skolan och i alla årskurser och eleverna har arbetat med uppgifter av olika svårighetsgrad beroende på kunskaper i de moderna språken.

Lärarna vill att eleverna ska använda språket, förstå och göra sig förstådda på målspråket. Lärarna kan exempelvis simulera att eleverna är på en restaurang eller på stranden där de köper glass – allt för att få eleverna att använda språket. Den kommunikativa aspekten i språkundervisningen har förändrats jättemycket, anser lärarna och menar att, till skillnad från för kanske tio år sedan, ges nu eleverna möjligheter att prata och försöka hela tiden.

Eleverna berättar att en vanlig lektion i målspråken inleds med en presentation av vilken dag och vecka det är, mål för lektionen står redan på tavlan, en genomgång av arbetsuppgifter. De spelar ibland Memory, Kahoot och kortspel.

Eleverna läser franska av olika anledningar, någon för att franska är finare än spanska. Eleverna som valde spanska tycker om spanska, ett språk som är spritt över hela världen som dessutom verkar vara lättare än franska. Elevernas förkunskaper i målspråken varierar från, enligt egna beskrivningar, litegrann till mer än så eftersom vissa har familjemedlemmar som talar målspråken. Generellt sett tycker elever att det är bra att kunna flera språk för det kan öppna nya möjligheter inte minst när man reser eller om man vill söka anställning i något land där målspråket talas. Enligt eleverna pratar deras lärare om syftet med att kunna målspråken.

Rektorn berättar att hen får insyn i lärarnas arbete med att utveckla elevernas kommunikativa förmåga främst utifrån lärarnas planeringar som hen tar del av. Rektorn brukar i olika samtal med lärarna och eleverna både i klassrum och i korridorer beröra den aspekten. Dessutom genomförs även riktade insatser såsom observationer där lärarna observerar varandra och ger såväl muntlig som skriftlig återkoppling. För det ändamålet har en observationsblankett utvecklats. Rektorn beskriver lärarna i moderna språk som mycket engagerade och att de tar till sig nya rön. Det finns, enligt rektorn, en god kultur på skolan där vissa utvecklar erfarenhet som sedan förvaltas och utvecklas av lärarkollektivet och blir till beprövad erfarenhet.

Under Skolinspektionens lektionsobservationer har ett flertal tillfällen kunnat observeras där lärarna och eleverna aktivt använder målspråken även om det varierar i olika årskurser och språk. Under observationer småpratar lärarna lite med eleverna på målspråket när de kommer in i klassrummet. Läraren talar, under en observerad lektion, till övervägande del målspråket men fyller också på med svenska ord och uttryck. Eleverna får också säga något ord högt efter läraren för att träna uttal. Läraren och eleverna talar, under denna lektion, målspråket i hög omfattning. Under lektion i en annan språkgrupp pratar eleverna inte lika mycket målspråket, efter att ha tittat på ett längre filmavsnitt ställer läraren frågor om filmen på målspråket och svenska och eleverna svarar mestadels på svenska.

Interkulturell kompetens i undervisningen

Lärarna ger fler exempel på hur de samplanerar såväl interkulturell kompetens som den kommunikativa förmågan i undervisningen, såsom tidigare tagits upp. Det interkulturella perspektivet betraktas som en stor del i ämnet och tas upp när eleverna arbetar med arbetsuppgifter om exempelvis resande, mat eller traditioner i länder och områden där målspråken talas. I det arbetet får lärarna, berättar de, akta sig för diverse stereotyper om målspråksländerna och vara beredda på att i klassen ta upp eventuella fördomar med eleverna.

Eleverna berättar att de pratar om levnadssätt och vardagsliv i både fransk- och spansktalande länder. De hade exempelvis en uppgift där de skulle välja mat som tema att arbeta med, de fick välja en maträtt som de ska presentera i helklass. När eleverna arbetar med teman sker det oftast under en eller två veckor. De har också arbetat med olika saker, exempelvis historia, rörande länder och områden där det talas franska respektive spanska och kan jobba ganska brett inom detta, så länge det har med landet att göra kan de välja vad vi vill fokusera på.

Rektorn berättar att lärarna arbetar med att koppla undervisningen till dagsaktuella frågor för att få olika perspektiv på saker som rör målspråksländerna eller områden där målspråket talas. Det är ett aktivt och pågående arbete vid skolan där lärarna inte minst i de moderna språken stöttar eleverna i att se språkkunskaper och inter-

kulturell kompetens är något positivt. Rektorn anser att skolans elever har hög interkulturell kompetens inte minst då de har kompisar med olika bakgrund, trosuppfattningar och det gäller att göra det till något positivt.

Under Skolinspektionens lektionsobservationer finns det inslag där eleverna exempelvis får välja bland fyra länder där ett aktuellt målspråk talas och därefter arbeta med intervju genom att ställa frågor till varandra, frågor som är knutna till det valda landet; sevärdheter, mat, kultur, städer. En snarlik uppgift genomförs på en annan lektion där eleverna får i uppdrag att konstruera egna frågor och svar om det land som de har arbetat med och där målspråket är det dominerande språket. De områdena som frågorna handlar om är områden som eleverna på tidigare lektioner hade arbetat med, enskilt, i par och i helgrupp.

Lärarnas reflektioner över det egna arbetet

Lärarna berättar att de utvecklar undervisningen efter elevernas reflektioner och input eftersom de brukar stämma av och kan, med utgångspunkt i det, genomföra vissa ändringar i sin planering. En av lärarna beskriver att hen arbetar aktivt för att eleverna ska känna sig trygga med att lämna förslag till hen, exempelvis har elever kommit med önskemål om att skriva mer vilket läraren försökt tillmötesgå, eller att elever velat lyssna på viss musik på målspråket. En av lärarna berättar att man som lärare har det i bakhuvudet att man ska utvärdera sin undervisning tillsammans med eleverna och att det på något sätt alltid görs. Ibland tar de mer tid till det i anslutning till lektionens avslut men ibland blir det tajt på vissa lektioner.

Enligt eleverna frågar lärarna dem om hur de upplever undervisningen, till exempel om arbetsuppgifterna varit enkla, intressanta, behöver de mer tid och liknande. När eleverna börjar med nya saker frågar lärarna vad eleverna tycker om det. Inför provtillfällen brukar lärarna fråga om eleverna har hängtt med. Lärarna brukar dessutom fråga om det som eleverna gjort under terminen, om det varit bra eller dåligt och sedan ändra det som eleverna tyckt inte varit så bra. Eleverna har exempelvis sagt att det är kul med spel, filmer och Kahoot och det gör de mer numera. Vissa elever har önskat att läraren förklarar mer okända ord och begrepp vilket läraren gör mer än vad hen gjort tidigare. Ett flertal elever har ansett att de jobbade för mycket i läroboken och nu arbetar de mer även med annat material. Överlag tycker eleverna att det de lär sig på lektionerna i moderna språk känns relevant, exempelvis att kunna klockan på målspråket. Någon elev uttryckte det som att vissa saker de lär sig på målspråket inte är något som de kommer att använda i framtiden.

Rektorn anser att alla elever ska få möjlighet att utvecklas i alla ämnen och uppnå minst ett godkänt betyg. Lärarna gör tillsammans med eleverna, enligt rektorn, en uppföljning på lektionerna, som lärarna sedan diskuterar på sina möten. Lärarna följer bland annat upp elevernas resultat och närvaron fyra gånger per läsår. Uppföljningar visar att det inte finns större resultatmässiga skillnader mellan moderna språk och hela betygsskalan används i bägge språken. Det finns dock lite skillnad i

undervisningen i de bägge språken där den ena läraren vill arbeta med digitalt vilket eleverna uppmärksammade, berättar rektorn. I inskickad dokumentation inför granskningen skriver rektorn att täta utvärderingar görs i syfte att få så likvärdig undervisning som möjligt. När de exempelvis utvärderade arbete kring högtider och traditioner i länder och områden där målspråken talas kom man fram till att det föll mycket väl ut både hos lärarna och hos eleverna. Som en konsekvens av det justerades planering för att skapa utrymme för fler ämnesövergripande teman framöver.

Arbetsformerna utvecklar användande av målspråket

Granskningen visar att lärarna väljer arbetsformer som gynnar målspråksanvändning och att eleverna upplever undervisningsinnehållet som relevant. Granskningen visar vidare att lärarna uppmärksammar elevernas behov av både stöd och utmaningar samt att de anpassar undervisningen efter det.

Lärarna försöker pusha eleverna till att använda målspråket i klassrummet och att eleverna gör sitt bästa. Om lärarna vill att eleverna ska prata så konstruerar de en uppgift som innehåller talövningar i exempelvis intervjuform, anpassade till elevernas aktuella kunskaper i respektive målspråk vilket också eleverna gillar. I ett av målspråken har eleverna arbetat med ett tema om boende där eleverna fick vara mäklare för en dag. De fick i uppgift att sälja ett hus och de pratade jättebra, berättar lärarna. Lyssnarna fick fråga presentatörerna om kostnad, placering av huset etc. Det är stor skillnad, påpekar lärarna ofta, i de olika årskurserna hur mycket eleverna pratar på målspråket.

Elevernas intresse och behov påverkar lärarnas val av arbetsformer. Det kan ta sitt uttryck i att lärarna, när de väljer ett temaområde, tänker på att det är bra om det är något som intresserar eleverna. Inom temat kan man lägga uppgifter på olika nivåer så elevernas individuella behov kan tillgodoses, berättar lärarna. Det är beroende på vilken årskurs det är också, i nian är eleverna friare att välja exempelvis ett arbete om olika målspråksländer. Det är något som har kunnat konstateras under lektionsobservationer. En av lärarna berättar att eleverna ibland, som hen uttrycker det, knorrar över någon uppgift, då kan lärarna forska lite i det, vad det är som är svårt för dem. Lärarna behöver då sitta med eleverna och ta reda på varför de upplever att det är svårt och stötta dem.

Eleverna uppskattar att de under en femtiominuters lång lektion pratar ca en tredjedel av lektionen. När de har muntliga lektioner pratar eleverna ganska mycket eftersom läraren vill att eleverna ska vara aktiva och prata under lektioner. De yngre eleverna, särskilt i det ena målspråket, tycker att de inte alltid förstår vad läraren pratar om när hela framförandet sker på målspråket. I så fall, när läraren märker det eller när någon elev ber om det, förklarar läraren även på svenska så att alla elever förstår. Eleverna i de högre årskurserna anser däremot att de pratar mer än vad de gjorde i årskursen innan. Då sade eleverna enstaka ord och nu pratar de

med hela meningar. Eleverna berättar också att det gör kortare filmklipp som de tittar och lyssnar på hur de själva pratar målspråket. Lärarna vill att eleverna ska prata målspråket och det gör eleverna, berättar eleverna.

Eleverna berättar att lärarna hittar arbetsformer som passar eleverna, framförallt om en elev inte förstår något kan man be om mer hjälp och då försöker läraren förklara mer. Då förklarar läraren det flera gånger i helklass eller speciellt för den eller de elever som av olika anledningar har svårt att förstå hur uppgifter ska genomföras. Ibland tar läraren ut ett par elever från den stora gruppen där de kan träna på exempelvis uttal eller något annat de behöver utveckla. Eleverna tycker att det är bra med att ha tillgång till, vad de kallar extralärare, som arbetar både med elever som behöver stöd och de som behöver extra utmaningar. Det brukar inte vara så många elever som behöver extra hjälp men vissa har svårt för att koncentrera sig i klassrummet, berättar eleverna. Någon elev tycker att de elever som inte kan lika mycket bryr sig inte så mycket för de tar inte språket på allvar.

Eleverna berättar vidare att om vissa elever har svårigheter, då brukar läraren dela in eleverna i grupper där de kan hjälpa varandra. Det råder delade uppfattningar från eleverna om att läraren skapar blandade grupper utifrån olika kunskapsnivåer. Någon menar att det inte är bra och att läraren istället borde lära de elever som behöver hjälp och att de elever som kan mycket inte ska behöva hjälpa elever som inte är lika bra i språket. Eleverna tycker att de elever som är i behov av utmaningar får det. Även hemma kan man göra fler uppgifter som ligger på lärplattformen. Om elever vill ha fler utmaningar kan de få sådana – eleverna får då mer avancerade uppgifter, exempelvis när de arbetar med vanliga verb kan de som vill använda andra, nya och svårare verb.

Rektorn berättar att de har jobbat mycket med stöd och stimulans till alla elever, extra anpassningar och att göra lärandemiljön tillgänglig. Utgångspunkten är att skapa förutsägbarhet för eleverna. Särskilt viktigt är det, enligt rektorn, för elever med utmaningar i koncentration. En elev ska inte anpassa sig till sexton olika lärare utan skolan ska skapa förutsättningar som eleven känner igen sig.

Eleverna får hjälp att hitta strategier då språket inte räcker till

Granskningen visar att lärarna ger eleverna ett flertal handfasta metoder och strategier att använda när målspråket inte räcker till.

Lärarna berättar att de, som ett sätt att lära eleverna strategier för att de ska kunna komma vidare i målspråket, läser av eleverna hela tiden, ser hur olika saker landar. Om de som lärare inser att något inte landar bra så kan de göra olika insatser. En av lärarna berättar att hen ibland direktöversätter ord men inte hela meningar och hoppar mellan språken. Eleverna signalerar om de inte förstår. En lärare berättar att hen ibland bara pratar målspråket och då kan eleverna säga att de inte förstår men att hen ber eleverna att ha tålamod. Det förekommer att lärarna tipsar

eleverna om att tänka på det engelska ordet eller vad ordet heter på elevernas modersmål. Lärarna berättar vidare att de försöker ge eleverna självförtroende och att de jobbar mycket med positiv feedback, både elev/elev och lärare/elev. Lärarna visar att de inte är så noga att det blir perfekt, varken när det gäller grammatiken eller uttalet utan det viktigaste är att eleverna visar vad de kan och får uppmuntran.

Eleverna beskriver en strategi, för att komma vidare i språket om de fastnar på ett ord. Det handlar om att de inledningsvis har muntlig genomgång i helklass för att få gemensam förståelse för uppgiften. De första uppgifterna gör eleverna tillsammans med läraren och när alla förstått jobbar de vidare i olika konstellationer med tilldelade uppgifter. Därutöver, berättar eleverna, säger lärarna att om eleverna inte kan så kan de alltid fråga läraren om hjälp. När alla är klara med uppgifterna går eleverna i helklass igenom uppgifterna på tavlan. Om en elev skriver eller säger fel kan läraren säga att de ska tänka på vad ordet heter på engelska eller om eleverna vet någon synonym. En annan elev berättar att läraren vill att eleverna mer och mer ska kunna arbeta med uppgifterna självständigt, vid behov med hjälp från stödinformation som eleverna fått på ett papper. Lärarna brukar skriva ord på tavlan som eleverna kommer behöva i texten, exempelvis om de ska skriva om mat då kan de få en lista med olika mat-ord eller få exempeltexter som handlar om det tema som eleverna för tillfället arbetar med. Det är också vanligt enligt eleverna att om någon behöver hjälp frågar man en kompis och sedan läraren om man känner sig osäker. Alla elever säger att det är helt OK att fråga om man inte kan.

Under en av Skolinspektionens observationer ställer eleverna frågor till varandra i par, utifrån bilder på olika platser i en stad. De får en stencil med uttryck och frågor som hjälp men läraren uppmanar dem att lägga den upp och ner för att försöka prata ändå. Läraren instruerar eleverna både på målspråket och på svenska. När eleverna pratar med varandra går läraren runt, lyssnar och stöttar. Läraren ger eleverna strategier genom att be eleverna tänka på det engelska ordet för något om de fastnar på ett ord. Under en annan lektion pratar elever om vad olika skolämnen heter på målspråket. Läraren säger orden på målspråket sedan får eleverna säga det på svenska. Eleverna förväxlar exempelvis ämnet idrott och fysik, på målspråket, och läraren förklarar att ämnet idrott låter mer som fysik på målspråket.

Under en annan observerad lektion ska eleverna skriftligt beskriva sin drömstad. Inför start delar läraren ut en stencil med ett exempel som även visas också på tavlan. Läraren läser högt och eleverna följer med i texten. Ibland stannar läraren upp och frågar eleverna vad det är hen läst. Efter detta får eleverna ett papper där de ska skriva sin egen text. De kan skriva fritt eller följa det exempel som läraren skrivit. Eleverna kan arbeta individuellt eller tillsammans. Läraren går runt bland eleverna, stöttar både på svenska och på målspråket. Någon elev vill använda Google Translate för att översätta men läraren peppar eleven att försöka och säger att hen

finns till hjälp. Läraren skriver upp vissa ord på tavlan och hen går runt och ger eleverna uppslag för att de ska komma igång. När eleverna skrivit några rader får de läsa upp vad de skrivit för en kompis.

Lärarna förebygger talängslan och uppmuntrar bruk av målspråket

Granskningen visar att lärarna medvetet arbetar för att eleverna ska våga tala målspråket på lektionerna. Vidare visar granskningen att lärarna har metoder och strategier för att skapa ett tryggt klassrumsklimat även om det finns elever som upplever att det kan vara stökigt på lektionerna.

Både lärarna och eleverna berättar att lärarna inte i någon större utsträckning styr elevernas placering i klassrummet utan eleverna får sitta var de vill. Det förekommer dock att lärarna styr placeringen när eleverna gör olika uppgifter, likaså om det inte funkar byter de plats på eleverna. Lärarna försöker styra det men när eleverna är klara med arbetsuppgiften vill de tillbaka till sin ordinarie plats. Lärarna berättar att mobilförbud under lektionstid har diskuterats men eleverna har så här långt inte tillfrågats om vad de tycker om det. Lärarna tycker olika i arbetslaget, vissa vill förbjuda medan andra tycker att det är OK. Även I-Pads kan vara problem i så fall, men det används i undervisningen. Lärarna säger till om de ser att eleverna inte gör studierelaterade grejer på mobilerna, anser lärarna.

Lärarna berättar att de inte ser några tydliga skillnader mellan tjejer och killar i klassrummet eftersom det kan variera beroende på vilken grupp man har. I regel är det både tjejer och killar som är aktiva och pratar under lektioner. I ena årskursen och ena målspråket pratar killarna mer men generellt sett finns det både tjejer och killar som tar plats men även både blyga killar och blyga tjejer. En av lärarna hänvisar till Lgr 22 och menar att där är det mycket fokus på relationer och det behövs på skolan för det är uppdelat mellan killar och tjejer, de umgås inte helt spontant och problemfritt.

På frågan hur stämningen i klassrummet är svarar eleverna att de känner sig trygga och att de kan fråga om hjälp. Att lärarna finns där för eleverna och att de är väldigt positiva, tar eleverna upp samtidigt som enstaka kan tycka att det ibland kan vara pratigt och stökigt på lektionerna. Mer stökigt än i andra ämnen och att lärarna i moderna språk väntar tills eleverna blir tysta eller så blir de arga. Den främsta anledningen, enligt eleverna, till att det är stökigt på lektionerna i moderna språk är att inte alla elever bryr sig om det ämnet, och sedan är det två klasser som blandas på språklektionerna och då pratas det mer. Det brukar inte vara stökigt, berättar eleverna i en intervjugrupp, men många skolkar i den gruppen. Som elev kan man prata med läraren om det är några man inte vill arbeta med och då ändrar läraren. Det finns elever som tycker att det är bra att eleverna får sitta med sina vänner, man får bättre självförtroende och vågar mer då.

Enligt eleverna pratar vissa elever mer i klassrummet och det beror mer på personligheten än att de inte vågar. Det finns också elever som kan målspråket men känner sig osäkra med uttalet vilket hämmar deras prat på målspråket. Likväl finns det elever som trots sina brister i uttalet ändå pratar och visar hur mycket de kan. Lärarna försöker, enligt eleverna, låta alla elever prata under lektioner för när det är någon elev som pratar jättemycket då fråga läraren de andra istället. Eleverna tror att de flesta elever vågar chansa för de tror att ingen elev egentligen bryr sig om hur andra uttalar, säger man fel räknar eleverna med att lärarna hjälper till. Dessutom tror eleverna att lärarna blir glada om eleverna försöker. Eleverna uttrycker en uppfattning om att det är tjejer som mest pratar i klassrummet och att de är mer ambitiösa och mer engagerade än killarna.

Under alla observerade lektioner har de allra flesta elever sin mobiltelefon med sig. Vid ett tillfälle under en lektion säger läraren, utan att rikta uppmaningen mot någon särskild elev, att eleverna ska lägga ned sina mobiltelefoner. En av eleverna använder sin mobil under en stor del av lektionen – oklart om det finns någon koppling mellan telefonanvändningen och innehållet i arbetsuppgifterna som eleven arbetar med under lektionen. Läraren går förbi den eleven ett flertal gånger under lektionen men säger inte att eleven ska sluta med att använda sin mobil. Förekommande mobilanvändning under lektionen verkar dock inte störa elever.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att tillsammans med lärarna arbeta för att få till ett klassrumsklimat fritt från stök som ger alla elever goda förutsättningar till att interagera med varandra och med läraren. Skolinspektionen rekommenderar även rektorn att se till att lärarna varierar sammansättningen i elevernas arbetsgrupper för att skapa bättre förutsättningar för interaktion i olika konstellationer inte minst de som är könsblandade.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens granskning visar att lärarna erbjuder en undervisning som utgår från ämnets syfte och att den tydligt har kommunikativ förmåga som mål. Lärarna arbetar även aktivt med att ge eleverna en interkulturell förståelse av samhälle, kultur och levnadsvillkor i målspråksländerna. De förhållandena jämförs också med motsvarande i Sverige. Granskningen visar också att lärarna kontinuerligt reflekterar över och utvecklar sin undervisning, både tillsammans med kollegor och tillsammans med eleverna och att rektorn tar del av de resultat som lärarna får vid utvärdering av undervisningen. Granskningen visar vidare att lärarna aktivt väljer arbetsformer som gynnar elevernas målspråksanvändning i klassrummet och att undervisningsinnehållet handlar om saker som av eleverna upplevs som både relevanta och intressanta. Lärarna uppmärksammar elevernas behov av såväl stöd som utmaningar och anpassar undervisningen efter det. Vidare visar granskningen att lärarna ger eleverna en stor mängd metoder och strategier att använda när målspråket inte räcker till. Lärarna har också flera metoder och strategier för att skapa ett

tryggt klassrumsklimat så att eleverna vågar prata under lektionerna, även om det finns enstaka elever som upplever att det ibland kan vara stökigt i klassrummet.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

I detta område granskas skolans arbete för att skapa förutsättningar för hög kvalitet i undervisningen i moderna språk. Detta för att studierna i moderna språk ska förbli attraktiva och ge eleverna förutsättningar att fullfölja sina studier.

Moderna språk har likvärdig status som andra ämnen

Granskningen visar att moderna språk enligt flera parametrar har likvärdig status och samma förutsättningar som andra ämnen. Den visar också att lärarna och rektorn lyfter fram värdet av att studera ett modernt språk inte minst i relation till elevernas fortsatta skolgång.

Lärarna berättar att schemapositioner har blivit bättre, lektionerna är alltid på förmiddagarna och det är prioriterat i schemat. Rektorn har engagemang för moderna språk, berättar lärarna och de lärare som arbetar på deltid är inkluderande i arbetslaget. Rektorn ser till att lärarna i moderna språk har samma förutsättningar som lärare i andra ämnen och har exempelvis ordnat gemensam planeringstid minst en gång varje vecka för lärarna i moderna språk. Rektorn är, enligt lärarna, intresserad av undervisningen, tittar på planeringar och de känner stöd från rektorn. Lärarna betonar att de behandlar moderna språk som ett obligatoriskt ämne och eleverna väljer fritt sitt språk, ett av de två som ges vid skolan. Lärarna presenterar språket inför elevernas val och eleverna stannar kvar i språket. Det är därmed stabilt i grupperna och i princip alla elever läser moderna språk.

På frågan vilken status moderna språk har som ämne på skolan svarar lärarna att ämnet inte har den högsta statusen men att det har blivit bättre, det finns ingen som pratar om ämnet på ett nedvärderande sätt. Det förekommer dock, enligt lärarna, att om eleverna har en stor uppgift i ett annat ämne så kan de fråga om inte lärarna i moderna språk kan ändra tid för prov och göra anpassningar till andra ämnen. Överlag betraktas ämnet moderna språk som viktigt av eleverna, för annars hade det inte funnits överhuvudtaget, som en elev uttryckte det. Eleverna känner till att de inte måste läsa moderna språk men det är bra att göra det, berättar de. Matematik och svenska graderas högst av eleverna medan slöjd och idrott hamnar längst ner.

Lärarna menar vidare att ämnets status är likadan som andra ämnens utifrån det faktum att alla lärare genomför lektionsobservationer hos varandra samt att rektorn följer upp alla ämnen på samma sätt. Lektionsobservationer genomförs utifrån ett observationsschema där lärarna bland annat observerar goda relationer i klassrummet eller variation i undervisningen – man ger och får återkoppling. Det som lärarna i moderna språk exempelvis fått till sig efter observationerna är att lättare kunna förhålla sig till elever som inte ville göra det som läraren planerat. Lärarna anser att rektorn följer upp moderna språk som andra ämnen. De underlag som rektorn vill ha från lärarna för sin egen uppföljning handlar om omdömen och betyg, elevernas måluppfyllelse. Lärarna sammanställer en resultatanalys som de skickar till rektor och den får lärarna sedan återkoppling på. Skolans resurser organiseras efter denna analys.

Rektorn berättar att eleverna läser moderna språk tre dagar i veckan, femtio minuter åt gången och tycker att det är en bra organisation samt anser att ämnet moderna språk numera har lika status på skolan som alla andra ämnen men det fanns en skillnad tidigare. När hen började som rektor på Enbacksskolan var det cirka tjugo elever som inte läste moderna språk, det anpassades bort. Rektorn stoppade det utifrån sitt mål att öka elevernas lärande och resultat och då behövs alla ämnen även modersmål. Språkvalet är, enligt rektorn, extremt viktigt då eleven kan få dubbla poäng. Det får konsekvenser för elevens framtid.

Välfungerande arbete för att säkra lärarkompetens

Granskningen visar att lärarna i moderna språk erbjuds fortbildning på samma villkor som andra lärare. Den kompetensutveckling, som lärarna i moderna språk har fått, är av såväl generell karaktär som ämnesspecifik utbildning.

Lärarna berättar att de har deltagit i olika allmändidaktiska föreläsningar, som även känns relevanta för undervisningen i moderna språk. De satsningar har bland annat handlat om stödstrukturer, tydliggörande pedagogik och om vikten av att man som lärare respekterar elevernas bakgrund. För att utvecklas i sin yrkesroll, berättar en av lärarna, handlar mycket om kollegialt lärande och att få tips och idéer från kollegor. Därutöver får lärarna erbjudanden om olika satsningar och kurser som rektorn tipsar om. Rektorn har, enligt lärarna, bra koll på lärarnas kompetensutvecklingsbehov och relevant kompetensutveckling. Lärarna berättar och inkommen dokumentation visar att lärarna har, inom ramen för sin kompetensutveckling, varit på en resa till Paris med fokus på litteratur som de köpte in till skolan.

Rektorn följer upp vilka kompetensutvecklingsbehov lärarna har och det görs i medarbetarsamtal i vilket bland annat ingår utvecklingsplan och lärarnas kompetensutveckling. Där kan läraren själv lyfta önskemål och idéer kring den egna kompetensutvecklingen. Genom olika kartläggningar och medarbetarsamtal identifieras

således kompetensutvecklingsbehoven som kan vara skolövergripande och allmänna områden men också specifika utifrån något ämne och då används bland annat olika material från Skolverket.

Rektorn berättar att man vid skolan arbetar utifrån sitt systematiska kvalitetsarbete, mycket med kvalitativa metoder så som kollegiala observationer och tätt samarbete mellan lärarna och elevhälsan. Skolledningen analyserar mer vissa områden som uppmärksammas i resultatanalyserna, exempelvis läsförståelse. Skolans elever är mycket skickligare i muntlig framställan än läsförståelse så därför är numera fokus på läsförståelse och lässtrategier. Det kan också vara så att elevhälsa gjort en fallstudie som de redovisar resultatet för och då kommer man fram till eventuella prioriteringsområden, ett exempel har varit gemensamma strukturer i kollegiet då det kom fram att det inte var likvärdigt.

Det finns en obehörig lärare i moderna språk på skolan och det finns upparbetade rutiner utifrån hur skolan stöttar obehöriga lärare, genom bland annat en förstelärare. Generellt sett är det få vikarier för det blir en stress för eleverna. Därför hjälps lärarna åt i arbetslaget så att behov av vikarier blir minimal. Vid skolan finns också mentorskap där en förstelärare hjälper till med exempelvis samplanering.

Arbetet för att främja att elever fullföljer sina språkstudier fungerar väl

Granskningen visar att skolan uppmanar elever att fortsätta läsa moderna språk. Den visar också att det vid skolan finns en inarbetad rutin för de elever som ändå vill välja bort ämnet moderna språk.

Lärarna berättar att det inte finns några elever som väljer om moderna språk, som avbryter studier i ämnet eller som istället läser engelska. Lärarnas fokus är att ge eleverna lika chans att konkurrera med andra elever om att kunna komma in på gymnasiet. Eleverna får sitt förstahandsval tillgodosett i fall de inte söker tyska som för tillfället inte ges vid skolan. Den sista gruppen i tyskan erbjöds för ca tio år sedan och bestod av tre elever. Lärarna går till eleverna i årskurs fem och presenterar sig och språken inför valet i årskurs sex.

När det gäller vilket stöd det finns för elever i behov av det svarar lärarna att det finns en resurstimme i franska, i årskurs sju. I spanska finns en extra resurs i årskurs sju och det finns någon elev som har enskild stöttning. Lärarna kan vid behov rådfråga skolans specialpedagog. Lärarnas uppfattning är att de fångar upp elever som riskerar att inte nå målen. Alla funktioner försöker samarbeta för att kunna lösa det för eleverna. Det är inte så stora behov och det ser bra ut på resurssidan, berättar lärarna. Det finns ett antal elever som har extra anpassningar, till exempel avgränsade uppgifter, att gå ut under passen, sitta enskilt, lyssna på musik, korta uppgifter och vila. Lärarna tror inte att det finns elever som har åtgärdsprogram i moderna språk. De tror inte heller att någonting skulle förändras om ämnet blev obligatoriskt eftersom de nu arbetar som om det vore obligatoriskt men att det kanske

skulle kunna påverka ämnets status positivt. Lärarna berättar att de redan arbetar aktivt med att övertyga eleverna om vikten av ämnet.

Rektorn berättar att eleverna i alla ämnen kan få extra stöd av en lärare i en mindre grupp som är löst sammansatt. Eftersom det är så i alla ämnen där stödbehovet finns är eleverna vana vid det arbetssättet. Skulle man permanenta en sådan grupp skulle man skapa ett stigma därför är dess sammansättning beroende på vilket moment eleverna jobbar med. Flexibiliteten är jättecentral. Ingen elev får särskilt stöd i moderna språk, berättar rektorn. När det gäller arbetet med extra anpassningar i moderna språk brukar elevhälsan jobba nära elever och lärare. Rektorn berättar att elevhälsan arbetar väldigt nära elever och lärare för att, om de ser att någon elev behöver det, snabbt sätta in relevanta stödinsatser. Det har varit en framgångsfaktor att snabbt kunna ge stöd åt eleverna. Specialpedagoger är med i arbetslagen och hela elevhälsan träffar arbetslagen regelbundet. De är med tidigt i diskussionen kring en elev. Det råder hög tillgänglighet, lärarna använder sig av elevhälsans kompetens och får coachning. Elevhälsan har egen undervisning i förebyggande och hälsofrämjande arbete och eleverna har lätt att prata med elevhälsan.

Rektorn berättar att när hen kom till skolan var det många som valde att avbryta studierna i moderna språk för det var en generell lösning att ta bort moderna språk om något var problematiskt i elevens skolgång. Det stoppade rektorn genom att tillföra kompetens och kapacitet, för elevernas bästa, som hen uttrycker det. Lärarna fick specialpedagogisk kompetensutveckling i att möta eleverna och anpassa efter deras behov. Många lärare beskrev för rektorn att de tidigare planerade efter en "mellangrupp" och de som var utanför gruppen skulle nån annan ta hand om. Detta synsätt existerar inte längre på skolenheten där lärarna numera tar hjälp och stöd av elevhälsan vid behov. Numera finns det ingen elev som pratar om att sluta läsa moderna språk. Rektorn menar att det är jätteviktigt att eleverna läser moderna språk och skolan informerar vårdnadshavare om hur man söker till gymnasiet, vad den processen innebär och moderna språkets betydelse i det sammanhanget.

Om det skulle kunna bli aktuellt med ett byte finns det enligt rektorn och lärarna rutiner för det. Det finns beskrivet och blanketter finns framtagna för det ändamålet. Det diskuteras först med lärarna, vårdnadshavare och elev får information från studie- och yrkesvägledare så att de känner till konsekvenserna och kan fatta ett genomtänkt beslut. Det har dock inte varit aktuellt på länge. För ett tag sedan var det en elev som övervägde att sluta läsa moderna språk men gjorde inte det efter ett möte med studie- och yrkesvägledare. Eleverna känner till att de inte måste läsa ett modernt språk men att det är bra att göra det, som en elev uttrycker det.

En elev som Skolinspektionen förde enskilt samtal med, valde engelska inför årskurs sex eftersom hen var nyanländ. Eleven och vårdnadshavaren ville att hen

skulle fokusera på engelska. Eleven fick information av sin lärare vad det valet kommer att innebära och hen säger att det var begriplig information och att hen är nöjd med beslutet. Hen kommer inte ihåg om de fick fylla i någon blankett inför det valet. Om det hade varit möjligt att kunna få ytterligare stöd i engelska och läsa ett modernt språk hade eleven ändå inte velat göra det.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens granskning visar att ämnet moderna språk har likvärdig status och samma förutsättningar som andra ämnen. Skolans personal arbetar för att från olika aspekter lyfta fram värdet av att studera och kunna ett modernt språk. Vidare visar granskningen att elever kan få olika former av stöd i ämnet moderna språk. Granskningen visar också att lärarna i moderna språk erbjuder relevant fortbildning på samma villkor som andra lärare. Granskningen visar även att skolan uppmanar elever att fortsätta med sina språkstudier. Det finns en inarbetad rutin för de elever som ändå önskar välja bort moderna språk.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

På Skolinspektionens vägnar

2022-06-10

X Anna Wide

Anna Wide

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Wide

2022-06-10

X Mirzet Tursunovic

Mirzet Tursunovic

Föredragande

Signerat av: Mirzet Tursunovic

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Maria Lodmark deltagit.

Bilaga 1: Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive frågeställning granskas följande:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?

1. Undervisningsidé kring kommunikativ förmåga på målspråket
2. Arbetsformer och stöd för användande av målspråket
3. Vägledning och arbetssätt för att pröva strategier då språket inte räcker till
4. Klassrumsklimat för att förebygga talängslan och uppmuntra användning av språket

Frågeställning 2: I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger elever reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

1. Likvärdig status kring undervisningen i moderna språk
2. Arbete för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk
3. Förutsättningar för fjärrundervisning i moderna språk (endast för skolor med fjärrundervisning)
4. Arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
(<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/skolans-arbete-for-kvalitet-i-undervisningen-i-moderna-sprak--undervisning-for-kommunikativ-for-maga/>)

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt **skollagen**¹ ska elever i grundskolan erbjudas undervisning i moderna språk. I **skolförordningen**² anges under vilka förutsättningar som undervisning ska erbjudas och anordnas i språken franska, spanska och tyska. Under vissa förutsättningar får fjärrundervisning anordnas i ämnet moderna språk i grundskolan (10 kap 4 och 8 §§ och 21 kap 2-5 §§ skollagen, 5 a kap. 2-4 §§ och 9 kap. 5-7 skolförordningen).

Frågeställning 1

Enligt **skollagen** ska det i utbildningen i grundskolan tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I skollagen föreskrivs att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vidare anges i skollagen att elever i grundskolan ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Av skollagens framgår också att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Av **skolförordningen** framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Av **läroplanen** framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning. Vidare anges i läroplanen att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Därtill framgår av läroplanen att läraren tillsammans med eleverna ska planera och utvärdera undervisningen. Av läroplanen framgår också att rektorn har ansvaret för skolans resultat och, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet (1 kap. 4-5 §§, 3 kap 2 § och 5 kap 3 § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen, Lgr11; 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).

Av **kursplanen**³ för ämnet moderna språk framgår att undervisningen i moderna språk syftar till att bland annat ge eleverna möjlighet att utveckla en allsidig

¹ Skollag (SFS 2010:800)

² Skolförordning (SFS 2011:185)

³ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Kursplaner, 5.6 Moderna språk.

kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talat och skrivet språk, att kunna formulera sig och samspela med andra i tal och skrift och att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikationen och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till⁴ (Lgr11; Kursplaner, 5.6 Moderna språk).

Frågeställning 2

I **skollagen** föreskrivs att det pedagogiska arbetet vid skolenheten ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas och ansvarar för att kvalitetsarbete vid skolenheten genomförs. I **läroplanen** anges att rektor ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Vidare har rektorn, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (2 kap. 9 § och 4 kap. 4 § skollagen, Lgr 11; Varje skolas utveckling, 2.8 Rektors ansvar).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Av **läroplanen** framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (3 kap 5 och 7-10 §§ skollagen, Lgr; 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektors ansvar).

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet ändras den 2 juli 2021 genom förordning SKOLFS 2021:5 som tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2022 (Lgr22).